

Військові і воєнні злочини за законодавством України та міжнародним гуманітарним правом. Воєнні злочини армії росії в Україні 2014-2022

Воєнні злочини під час війни Росії проти України відбувалися від самого початку російської агресії у 2014 році та із самого початку війни 24 лютого 2022 року. 15 березня Сенат США одноголосно ухвалив резолюцію, яка вимагає розслідування щодо президента Росії Володимира Путіна як воєнного злочинця. 23 березня Сейм Польщі визнав Путіна воєнним злочинцем.

Дослідники в галузі міжнародного права Дженніфер Трахан, Джульєт Макінтайр, Дуглас Гілфойл і Тамсин Філіпа Пейдж заявили, що вторгнення в Україну порушує статут ООН і є злочином агресії відповідно до міжнародного кримінального права; злочини агресії переслідуються відповідно до універсальної юрисдикції.

ВІЙСКОВІ І ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

**ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА МІЖНАРОДНИМ
ГУМАНІТАРНИМ ПРАВОМ**

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ АРМІЇ РОСІЇ В УКРАЇНІ 2014-2022

Видавничий дім
«ПРОФЕСІОНАЛ»
Київ – 2022

Упорядники:

Дрозд Валентина Георгіївна — начальник 3-го науково-дослідного відділу науково-дослідної лабораторії проблем правового та організаційного забезпечення діяльності Міністерства Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, доцент;

Дрозд Олексій Юрійович — начальник відділу докторантури та ад'юнктури Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, доцент;

Журавльов Дмитро Володимирович — доктор юридичних наук, доцент, заслужений юрист України, голова науково-експертної ради при Підкомітеті з питань запобігання та протидії політичній корупції Верховної ради України;

Петков Сергій Валерійович — доктор юридичних наук, професор.

Військові і воєнні злочини за законодавством України та міжнародним гуманітарним правом. Воєнні злочини армії росії в Україні 2014-2022 – К. : ВД «Професіонал», 2022. – 280 с.

ISBN 978-611-01-2485-0

Воєнні злочини під час війни Росії проти України відбувалися від самого початку російської агресії у 2014 році та із самого початку війни 24 лютого 2022 року.

15 березня Сенат США одноголосно ухвалив резолюцію, яка вимагає розслідування щодо президента Росії Володимира Путіна як воєнного злочинця. 23 березня Сейм Польщі визнав Путіна воєнним злочинцем.

Дослідники в галузі міжнародного права Дженніфер Трахан, Джульєт Макінтайр, Дуглас Гілфойл і Тамсин Філіпа Пейдж заявили, що вторгнення в Україну порушує статут ООН і є злочином агресії відповідно до міжнародного кримінального права; злочини агресії переслідуються відповідно до універсальної юрисдикції.

УДК 341.322.5

ISBN 978-611-01-2485-0

© Видавничий дім «Професіонал», 2022.

ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «ВІЙСЬКОВИЙ ЗЛОЧИН» І «ВОЄННИЙ ЗЛОЧИН».

Одразу слід відмежувати поняття «військовий злочин» та «воєнний злочин».

Наявна лінгвістична співзвучність цих двох понять не спричиняє їх тотожність; що стосується юридичної площини, то вони мають зовсім різні значення.

Саме поняття «воєнний злочин» є поняттям суто сфери міжнародного права (міжнародного гуманітарного права) і відповідно має більш глобальний та всеохоплюючий масштаб, тобто воно не стосується конкретної країни чи групи країн, а стосується інтересів всього світу.

Воєнним злочином за нормами міжнародного права виступають дії, які являють собою свідоме порушення загальноприйнятих звичаїв та правил війни, тобто порушення так званих «законів війни».

Іншими словами, це є порушення нормативних приписів міжнародних актів, які деталізують вищевказані поняття.

Одним з ключових моментів який відділяє «воєнні злочини» від інших кримінальних дій є те, що обов'язковою умовою під час їх вчинення є факт наявності збройного конфлікту.

Узагальнюючи інформацію про поняття «воєнні злочини» то можна сказати, що ними виступають неправомірні дії (як правило свідомі), які порушують встановлені людством правила, принципи та закони ведення бойових дій, що мають своє практичне закріплення у міжнародно-правових актах.

За своїм значенням поняття «військового злочину» має суто внутрішньодержавний сенс, тобто це неправомірні дії проти прийнятого (встановленого) в державі порядку несення військової служби, та всіх інших пов'язаних з цим відносин, в конкретній окремії країні.

Таким чином це поняття в кожній країні регулюється тільки національним (кримінальним) законодавством, тому, що воно не має міжнародного аспекту.

В українському законодавстві всі склади «військових злочинів» прямо передбачені в Кримінальному кодексі, а саме в XIX Розділі, що має назву «Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (Військові кримінальні правопорушення)».

У ч.1 ст.401 цього кодексу наводиться визначення військового злочину, ним виступає передбачені цим розділом кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів.

Об'єктом цих злочинів є встановлений законодавством України порядок несення або проходження військової служби, який закріплений у Конституції, у військових статутах та окремих законах.

За відповідними статтями даного розділу несуть відповідальність військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної

служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом (спеціальний суб'єкт правопорушення).

Тобто, за законодавством України військовими злочинами є тільки ті неправомірні дії, які прямо передбачені у Кримінальному Кодексі, у 402-4351 статтях.

Недоліком регулювання є той факт, що деякі склади військових злочинів, які передбачені Кримінальним кодексом мають всі ознаки «воєнних злочинів». Тут мається на увазі склади злочинів за 432-434 статтями КК (мародерство, насильство над населенням у районах бойових дій, погане поводження з полоненими та незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця).

Також наступний розділ КК, а саме XX «Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства і міжнародного правопорядку», містить низку правопорушень, що теж є воєнними злочинами за усіма наявними ознаками. Ними можна вважати:

- планування, підготовка або розв'язування агресивної війни (ст. 437);
- порушення законів та звичаїв війни (ст. 438);
- застосування зброї масового знищення (439);
- геноцид (ст. 442).

Певним чином це свідчить про наявність правової неузгодженості в національному законодавстві, що потребує додаткової регламентації та правового аналізу.

ЗАГАЛЬНА ПРАВОВА ХАРАКТЕРІСТИКА ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ.

За загальним правилом, до основних і істотних спільних характеристик (ознак) військових злочинів за законодавством України слід віднести:

1) їх об'єкт (установлений порядок несення чи проходження військової служби);

2) їх спеціальний суб'єкт, яким є військовослужбовці Збройних Сил України та інших державних органів, перелік яких надано у ч. 2 ст. 401 КК України, а також військовозобов'язані та резервісти під час проходження зборів.

3) їх кримінальна протиправність - визнання діяння військовим злочином тільки в тому разі, якщо воно прямо передбачене у розділі XIX КК України.

За відсутності принаймні однієї із зазначених ознак діяння не може бути кваліфіковане як військовий злочин.

Так, не створюють складу військового злочину діяння, що не посягають на встановлений порядок несення військової служби (викрадення приватного майна або хуліганство на території військової частини), або такі, що хоча б і посягали на військовий правопорядок, але вчинені робітниками чи службовцями Збройних Сил України або інших військових формувань (невиконання наказу, порушення правил водіння спеціальної машини тощо), або не передбачені законодавством як військові злочини (скажімо, перехід військовослужбовця на бік ворога в умовах воєнного стану або службовий підлог, вчинений військовою службовою особою, кваліфікуються як загальнокримінальні злочини).

Систему військових злочинів та їх видів та відповідальності за них складають статті ст. 401 – 4351 КК України. При цьому в залежності від безпосереднього об'єкта, на які посягають військові злочини наука права кримінального виділяє серед них певні групи:

1. Злочини проти порядку підлеглості та військової гідності:

непокора (ст. 402);

невиконання наказу (ст. 403);

опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків (ст. 404), погроза або насильство щодо начальника (ст. 405);

порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості (ст. 406 КК України);

образу честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю (ст. 4351).

2. Злочини проти порядку проходження військової служби:

самовільне залишення військової частини або місця служби (ст. 407);

дезертирство (ст. 408);

ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом (ст. 409).

3. Злочини проти порядку збереження та користування військовим майном:

викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойових припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем (ст. 410);

умисне знищення або пошкодження військового майна (ст. 411);
необережне знищення або пошкодження військового майна (ст. 412);
втрата військового майна (ст. 413).

4. Злочини проти порядку експлуатації військової техніки:

порушення правил поводження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення (ст. 414);
порушення правил водіння або експлуатації машин (ст. 415);
порушення правил польотів або підготовки до них (ст. 416), порушення правил кораблеводіння (ст. 417 КК України).

5. Злочини проти порядку несення бойового чергування та інших спеціальних служб:

порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання (ст. 418);
порушення правил несення прикордонної служби (ст. 419);
порушення правил несення бойового чергування (ст. 420);
порушення статутних правил внутрішньої служби (ст. 421).

6. Злочини у сфері охорони державної таємниці:

розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості (ст. 422).

7. Військові службові злочини:

недбале ставлення до військової служби (ст. 425);
бездіяльність військової влади (ст. 426);
перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень (ст. 4261).

8. Злочини проти порядку несення військової служби на полі бою та в районі бойових дій:

здача або залишення ворогові засобів ведення війни (ст. 427);
залишення гинучого військового корабля (ст. 428);
самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю (ст. 429);
добровільна здача в полон (ст. 430);
злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні (ст. 431);
мародерство (ст. 432 КК).

9. Злочини, відповідальність за які передбачена міжнародними конвенціями та договорами:

насильство над населенням у районі воєнних дій (ст. 433);
погане поводження з військовополоненими (ст. 434);
незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання ними (ст. 435).

Ст. 401 КК визначає загальне поняття військових злочинів. Проте у цьому визначенні розкриваються не всі ознаки військового злочину, а лише специфічні, які дають змогу відмежувати військові злочини від інших.

Встановлений законодавством порядок несення та проходження військової служби (військовий правопорядок) – тут розуміється сукупність суспільних відносин, що виникають у процесі життя і бойової діяльності військ. Ці відносини закріплені у законах, військових статутах, положеннях про проходження служби різними категоріями військовослужбовців та інших актах законодавства.

При цьому до складу цього порядку належать такі складові:
порядок підлеглості та військової честі;
порядок проходження військової служби;
порядок експлуатації озброєння і військової техніки та користування військовим майном; порядок несення спеціальних служб;
порядок зберігання військової таємниці; порядок здійснення своїх повноважень військовими службовими особами Збройних Сил України та інших військових формувань;

порядок виконання військового обов'язку в бою та в інших особливих умовах; порядок дотримання звичаїв та правил ведення війни.

Для того, щоб зрозуміти, чи було посягання на порядок несення (проходження) саме військової служби, необхідно встановити, чи було покладено відповідними актами законодавства на суб'єкта (військовослужбовця) обов'язок діяти певним чином, або, навпаки, утримуватися від певної поведінки.

У свою чергу суб'єктами військових злочинів можуть бути тільки військовослужбовці, а також військовозобов'язані та резервісти під час проходження ними відповідних зборів.

Військовослужбовцями є особи, які проходять військову службу у Збройних Силах України та інших військових формуваннях. Військова служба є державною службою особливого характеру, яка полягає у професійній діяльності придатних до неї за станом здоров'я і віком громадян України, пов'язаній із захистом Вітчизни.

Видами військової служби є:

- 1) строкова військова служба;
- 2) військова служба за контрактом осіб рядового, сержантського і старшинського складу;
- 3) військова служба (навчання) курсантів (слухачів) вищих військових навчальних закладів, а також вищих навчальних закладів, які мають у своєму складі військові інститути, факультети військової підготовки, кафедри військової підготовки;
- 4) військова служба за контрактом осіб офіцерського складу;
- 5) військова служба за призовом осіб офіцерського складу.

Військове формування – це створена відповідно до законодавства сукупність військових об'єднань, з'єднань і частин та органів управління ними, які комплектуються військовослужбовцями і призначені для оборони України, захисту її суверенітету, державної незалежності і національних інтересів, територіальної цілісності і недоторканності у випадку озброєної агресії, збройного конфлікту або загрози нападу шляхом безпосереднього ведення військових (бойових) дій.

Крім Збройних Сил України, військовими формуваннями є Служба безпеки України, Служба зовнішньої розвідки України, Державна прикордонна служба України, внутрішні війська Міністерства внутрішніх справ України, Управління державної охорони України.

Військовими формуваннями, відповідно до виконуваних ними функцій, завдань, їхньої структури та інших критеріїв, не є такі формування, як, скажімо, державна воєнізована гірничорядувальна служба у вугільній промисловості, відомча воєнізована охорона на залізничному транспорті та їм подібні.

Сили територіальної оборони Збройних сил України (Сили ТрО ЗСУ) — окремий рід сил ЗСУ, на який покладається організація, підготовка та виконання завдань територіальної оборони.

Безпосереднє керівництво територіальною обороною здійснюється Головнокомандувачем ЗСУ через Командувача Сил територіальної оборони.

1 січня 2022 року на підставі Закону України «Про основи національного спротиву» створені Сили територіальної оборони.

У складі Сил територіальної оборони України будуть 25 бригад (одна бригада на регіон), які об'єднуватимуть понад 150 батальйонів (один батальйон на район).

Формування підрозділів Сил територіальної оборони планувалося завершити до 15 лютого 2022 року.

Силам територіальної оборони Збройних Сил України належить провідна роль в організації та виконанні завдань територіальної оборони.

Територіальна оборона, наряду з рухом опору та підготовкою громадян України до національного спротиву є складовою Національного спротиву в Україні.

Завданнями територіальної оборони є:

своєчасне реагування та вжиття необхідних заходів щодо оборони території та захисту населення на визначеній місцевості до моменту розгортання в межах такої території утруповання військ (сил) або/чи утруповання об'єднаних сил, призначених для ведення воєнних (бойових) дій з відсічі збройної агресії проти України;

участь у посиленні охорони та захисті державного кордону;

участь у захисті населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій, ліквідації наслідків ведення воєнних (бойових) дій;

участь у підготовці громадян України до національного спротиву;

участь у забезпеченні умов для безпечного функціонування органів державної влади, інших державних органів, органів місцевого самоврядування та органів військового управління;

участь в охороні та обороні важливих об'єктів і комунікацій, інших критично важливих об'єктів інфраструктури, визначених Кабінетом Міністрів України, та об'єктів обласного, районного, сільського, селищного, міського значення, районного у містах рад, сільських, селищних, порушення функціонування та виведення з ладу яких становлять загрозу для життєдіяльності населення;

забезпечення умов для стратегічного (оперативного) розгортання військ (сил) або їх перегрупування;

участь у здійсненні заходів щодо тимчасової заборони або обмеження руху транспортних засобів і пішоходів поблизу та в межах зон/районів надзвичайних ситуацій та/або ведення воєнних (бойових) дій;

участь у забезпеченні заходів громадської безпеки і порядку в населених пунктах;

участь у запровадженні та здійсненні заходів правового режиму воєнного стану в разі його введення на всій території України або в окремих її місцевостях;

участь у боротьбі з диверсійно-розвідувальними силами, іншими збройними формуваннями агресора (противника) та не передбаченими законами України воєнізованими або збройними формуваннями;

участь в інформаційних заходах, спрямованих на підвищення рівня обороноздатності держави та на протидію інформаційним операціям агресора (противника).

Військовозобов'язаними є особи, які перебувають у запасі для комплектування Збройних Сил України чи інших військових формувань на особливий період, а також для виконання робіт із забезпечення оборони держави. Згідно із законодавством України вони періодично призиваються на навчальні (або перевірні) та спеціальні збори.

Військовозобов'язані під час проходження ними навчальних або інших зборів прирівнюються до військовослужбовців: вони приймають на зборах військову присягу, їм присвоюються військові звання, вони носять військову форму одягу та відзнаки військовослужбовців, як і військовослужбовці, поділяються на рядовий, сержантський і старшинський та офіцерський склад, мають однакові з військовослужбовцями права й обов'язки, що впливають з умов військової служби, тощо.

Військовозобов'язаними також є резервісти – особи, які у добровільному порядку проходять службу у військовому резерві Збройних Сил України чи інших військових формувань.

Слід звернути також увагу на таку особливість суб'єктного складу окремих військових злочинів. Так законодавець в окремих нормах розділу XIX Особливої частини КК суб'єктами злочину вказує лише військовослужбовці (частини 2 і 3 ст. 407, ч. 1 ст. 409, ч. 1 ст. 410, ст. 431), у т. ч. військовослужбовці строкової служби (ч. 1 ст. 407).

Якщо ж конкретна норма розділу XIX Особливої частини КК прямо вказує лише на військовослужбовця як суб'єкта відповідного злочину, цій нормі не можна давати розширювальне тлумачення.

Тобто, законодавцем зроблено винятки із загальної норми (ч. 1 ст. 401) про те, що військові злочини вчинюються як військовослужбовцями, так і військовозобов'язаними під час проходження останніми навчальних (перевірних) або спеціальних зборів.

У деяких випадках пояснення щодо такого підходу впливають також із відповідних норм самого КК або інших законів України.

КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ

(В И Т Я Г)

*Із змінами і доповненнями, внесеними
Законами України*

*від 17 січня 2002 року N 2953-III, ОВУ, 2002 р., N 7, ст. 276,
від 7 березня 2002 року N 3075-III, ОВУ, 2002 р., N 14, ст. 700,
від 16 січня 2003 року N 430-IV, ОВУ, 2003 р., N 6, ст. 212,
від 6 лютого 2003 року N 485-IV, ОВУ, 2003 р., N 7, ст. 275,
від 3 квітня 2003 року N 662-IV, ОВУ, 2003 р., N 17, ст. 741
від 3 квітня 2003 року N 668-IV, ОВУ, 2003 р., N 17, ст. 746,
від 3 квітня 2003 року N 669-IV, ОВУ, 2003 р., N 17, ст. 747,
від 15 травня 2003 року N 744-IV, ОВУ, 2003 р., N 23, ст. 1016,
від 22 травня 2003 року N 850-IV, ОВУ, 2003 р., N 25, ст. 1173,
від 5 червня 2003 року N 908-IV, ОВУ, 2003 р., N 27, ст. 1312,
від 10 липня 2003 року N 1098-IV, ОВУ, 2003 р., N 33, ст. 1776,
від 11 липня 2003 року N 1130-IV, ОВУ, 2003 р., N 32, ст. 1690,
від 18 березня 2004 року N 1626-IV, ОВУ, 2004 р., N 15, ст. 1027,
від 18 травня 2004 року N 1723-IV, ОВУ, 2004 р., N 23, ст. 1545,
від 16 грудня 2004 року N 2252-IV, ОВУ, 2005 р., N 2, ст. 58,
від 21 грудня 2004 року N 2276-IV, ОВУ, 2005 р., N 2, ст. 64,
від 23 грудня 2004 року N 2289-IV, ОВУ, 2005 р., N 2, ст. 69,
від 11 січня 2005 року N 2308-IV, ОВУ, 2005 р., N 4, ст. 184,
від 12 січня 2005 року N 2322-IV, ОВУ, 2005 р., N 6, ст. 340,
від 3 березня 2005 року N 2456-IV, ОВУ, 2005 р., N 13, ст. 656,
від 31 травня 2005 року N 2598-IV, ОВУ, 2005 р., N 26, ст. 1482,
від 6 липня 2005 року N 2734-IV, ОВУ, 2005 р., N 30, ст. 1772,
від 22 вересня 2005 року N 2903-IV, ОВУ, 2005 р., N 41, ст. 2594,
від 18 жовтня 2005 року N 2984-IV, ОВУ, 2005 р., N 44, ст. 2758,
від 17 листопада 2005 року N 3108-IV, ОВУ, 2005 р., N 49, ст. 3048,
від 1 грудня 2005 року N 3169-IV, ОВУ, 2006 р., N 1, ст. 2,
від 12 січня 2006 року N 3316-IV, ОВУ, 2006 р., N 6, ст. 281,
від 9 лютого 2006 року N 3423-IV, ОВУ, 2006 р., N 9, ст. 518,
від 23 лютого 2006 року N 3480-IV, ОВУ, 2006 р., N 13, ст. 857,
від 23 лютого 2006 року N 3504-IV, ОВУ, 2006 р., N 13, ст. 860,
від 21 вересня 2006 року N 170-V, ОВУ, 2006 р., N 41, ст. 2725,
від 22 грудня 2006 року N 527-V, ОВУ, 2007 р., N 1, ст. 13,
від 22 грудня 2006 року N 534-V, ОВУ, 2007 р., N 1, ст. 15,
від 11 січня 2007 року N 578-V, ОВУ, 2007 р., N 8, ст. 278,
від 22 лютого 2007 року N 698-V, ОВУ, 2007 р., N 20, ст. 789*

*(зміни, внесені Законом України від 22 лютого 2007 року N 698-V,
набрали чинності з 1 жовтня 2007 року),
від 5 квітня 2007 року N 875-V, ОВУ, 2007 р., N 44, ст. 1770,
від 19 квітня 2007 року N 966-V, ОВУ, 2007 р., N 44, ст. 1775,
від 24 травня 2007 року N 1071-V, ОВУ, 2007 р., N 44, ст. 1779,*

від 31 травня 2007 року N 1111-V, ОВУ, 2007 р., N 43, ст. 1708,
від 15 квітня 2008 року N 270-VI, ОВУ, 2008 р., N 33, ст. 1075

(зміни, внесені абзацами третім — п'ятим підпункту 6 пункту 1 розділу I
Закону України від 15 квітня 2008 року N 270-VI,
набрали чинності з 1 січня 2009 року),

від 24 вересня 2008 року N 586-VI, ОВУ, 2008 р., N 79, ст. 2652,

(зміни, внесені Законом України від 24 вересня 2008 року N 586-VI,
набрали чинності з 17 листопада 2008 року)

від 25 вересня 2008 року N 600-VI, ОВУ, 2008 р., N 78, ст. 2602,
від 1 жовтня 2008 року N 616-VI, ОВУ, 2008 р., N 81, ст. 2730,
від 25 грудня 2008 року N 801-VI, ОВУ, 2009 р., N 1, ст. 11,
від 15 січня 2009 року N 890-VI, ОВУ, 2009 р., N 22, ст. 694

(зміни, внесені Законом України від 15 січня 2009 року N 890-VI, визнано такими,
що не відповідають Конституції України (є неконституційними) згідно з
Рішенням Конституційного Суду України
від 10 вересня 2009 року N 20-рп/2009),

від 15 січня 2009 року N 894-VI, ОВУ, 2009 р., N 14, ст. 414,
від 19 лютого 2009 року N 1027-VI, ОВУ, 2009 р., N 18, ст. 558,
від 17 березня 2009 року N 1125-VI, ОВУ, 2009 р., N 26, ст. 850,
від 19 березня 2009 року N 1165-VI, ОВУ, 2009 р., N 26, ст. 858,
від 19 березня 2009 року N 1166-VI, ОВУ, 2009 р., N 26, ст. 859,
від 19 березня 2009 року N 1180-VI, ОВУ, 2009 р., N 32, ст. 1070,
від 14 квітня 2009 року N 1254-VI, ОВУ, 2009 р., N 43, ст. 1429,
від 2 червня 2009 року N 1414-VI, ОВУ, 2009, N 51, ст. 1723,
від 4 червня 2009 року N 1441-VI, ОВУ, 2009 р., N 47, ст. 1562,
від 4 червня 2009 року N 1449-VI, ОВУ, 2009 р., N 47, ст. 1563,
від 4 червня 2009 року N 1452-VI, ОВУ, 2009 р., N 48, ст. 1612,
від 5 червня 2009 року N 1475-VI, ОВУ, 2009 р., N 49, ст. 1648,
від 11 червня 2009 року N 1508-VI, ОВУ, 2009, N 53, ст. 1824

(зміни, внесені Законом України від 11 червня 2009 року N 1508-VI,
вводяться в дію одночасно з введенням в дію законів України
«Про засади запобігання та протидії корупції» та
«Про відповідальність юридичних осіб за вчинення корупційних правопорушень»,
враховуючи зміни, внесені Законом України від 23 грудня 2009 року N 1787-VI),

(зміни, внесені до цього Кодексу Законом України від 11 червня 2009 року N 1508,
який визнано таким, що втратив чинність, відповідно до Закону України
від 21 грудня 2010 року N 2808-VI, вважаються такими, що втратили чинність
і виключені з тексту цього Кодексу з 5 січня 2011 року згідно із
Законом України від 7 квітня 2011 року N 3207-VI),

від 11 червня 2009 року N 1520-VI, ОВУ, 2009 р., N 49, ст. 1655,
від 21 серпня 2009 року N 1616-VI, ОВУ, 2009, N 70, ст. 2414,
від 22 жовтня 2009 року N 1675-VI, ОВУ, 2009, N 89, ст. 2998,
від 5 листопада 2009 року N 1707-VI, ОВУ, 2009, N 93, ст. 3148,
від 5 листопада 2009 року N 1708-VI, ОВУ, 2009, N 93, ст. 3149,
від 20 січня 2010 року N 1819-VI, ОВУ, 2010, N 8, ст. 372,
від 21 січня 2010 року N 1827-VI, ОВУ, 2010, N 9, ст. 423,
від 18 травня 2010 року N 2258-VI, ОВУ, 2010, N 39, ст. 1293,
від 1 червня 2010 року N 2295-VI, ОВУ, 2010, N 47, ст. 1521,
від 15 червня 2010 року N 2338-VI, ОВУ, 2010, N 51, ст. 1683,
від 7 липня 2010 року N 2453-VI, ОВУ, 2010, N 55/1, ст. 1900,
від 8 липня 2010 року N 2457-VI, ОВУ, 2010, N 59, ст. 2048,
від 8 липня 2010 року N 2464-VI, ОВУ, 2010 р., N 61, ст. 2108,
від 9 вересня 2010 року N 2518-VI, ОВУ, 2010 р., N 77, ст. 2720,
від 23 вересня 2010 року N 2556-VI, ОВУ, 2010 р., N 79, ст. 2790,
від 4 листопада 2010 року N 2677-VI, ОВУ, 2010 р., N 95, ст. 3373
від 2 грудня 2010 року N 2735-VI, ОВУ, 2010 р., N 101, ст. 3602,
від 2 грудня 2010 року N 2742-VI, ОВУ, 2010 р., N 101, ст. 3607,
від 2 грудня 2010 року N 2756-VI, ОВУ, 2010 р., N 92, ст. 3249,
від 22 грудня 2010 року N 2852-VI, ОВУ, 2011 р., N 3, ст. 166,
від 13 січня 2011 року N 2924-VI, ОВУ, 2011 р., N 10, ст. 443,
від 13 січня 2011 року N 2939-VI, ОВУ, 2011 р., N 10, ст. 446,
від 5 квітня 2011 року N 3186-VI, ОВУ, 2011 р., N 34, ст. 1396,
від 7 квітня 2011 року N 3207-VI, ОВУ, 2011 р., N 44, ст. 1765,
від 21 квітня 2011 року N 3267-VI, ОВУ, 2011 р., N 37, ст. 1504,
від 22 квітня 2011 року N 3306-VI, ОВУ, 2011 р., N 39, ст. 1589,

Повітряним кодексом України

від 19 травня 2011 року N 3393-VI, ОВУ, 2011 р., N 46, ст. 1881,

Законами України

від 2 червня 2011 року N 3454-VI, ОВУ, 2011 р., N 48, ст. 1954

*(враховуючи зміни, внесені згідно із Законом України
від 13 січня 2012 року N 4343-VI),*

від 2 червня 2011 року N 3465-VI, ОВУ, 2011 р., N 48, ст. 1958,
від 5 липня 2011 року N 3571-VI, ОВУ, 2011 р., N 57, ст. 2268,
від 8 вересня 2011 року N 3718-VI, ОВУ, 2011 р., N 81, ст. 2958,
від 22 вересня 2011 року N 3795-VI, ОВУ, 2011 р., N 81, ст. 2962,
від 6 жовтня 2011 року N 3826-VI, ОВУ, 2011 р., N 84, ст. 3057,
від 4 листопада 2011 року N 4016-VI, ОВУ, 2011 р., N 91, ст. 3292,
від 15 листопада 2011 року N 4025-VI, ОВУ, 2011 р., N 98, ст. 3570,
від 23 лютого 2012 року N 4452-VI, ОВУ, 2012 р., N 22, ст. 824,
від 13 квітня 2012 року N 4652-VI, ОВУ, 2012 р., N 37, ст. 1371

*(зміни, передбачені підпунктами 1, 3 — 13 пункту 4 розділу I
Закону України від 13 квітня 2012 року N 4652-VI,
набирають чинності 20 листопада 2012 року),*

від 24 травня 2012 року N 4837-VI, ОВУ, 2012 р., N 46, ст. 1801,
від 24 травня 2012 року N 4838-VI, ОВУ, 2012 р., N 46, ст. 1802,
від 7 червня 2012 року N 4955-VI, ОВУ, 2012 р., N 50, ст. 1959,
від 5 липня 2012 року N 5064-VI, ОВУ, 2012 р., N 62, ст. 2508,
від 5 липня 2012 року N 5065-VI, ОВУ, 2012 р., N 58, ст. 2316,
від 18 вересня 2012 року N 5283-VI, ОВУ, 2012 р., N 79, ст. 3190,
від 18 вересня 2012 року N 5284-VI, ОВУ, 2012 р., N 79, ст. 3191,
від 16 жовтня 2012 року N 5460-VI, ОВУ, 2012 р., N 93, ст. 3766,
від 18 квітня 2013 року N 221-VII, ОВУ, 2013 р., N 37, ст. 1298,
від 18 квітня 2013 року N 222-VII, ОВУ, 2013 р., N 46, ст. 1629,
від 14 травня 2013 року N 228-VII, ОВУ, 2013 р., N 43, ст. 1533,
від 16 травня 2013 року N 245-VII, ОВУ, 2013 р., N 44, ст. 1570,
від 23 травня 2013 року N 314-VII, ОВУ, 2013 р., N 47, ст. 1686,
від 10 жовтня 2013 року N 642-VII, ОВУ, 2014 р., N 3, ст. 44,
від 16 січня 2014 року N 721-VII, ОВУ, 2014 р., N 8, ст. 231

(зміни, внесені Законом України від 16 січня 2014 року N 721-VII,
втратили чинність у зв'язку з втратою чинності Законом України
від 16 січня 2014 року N 721-VII

згідно із Законом України від 28 січня 2014 року N 732-VII),

від 16 січня 2014 року N 728-VII, ОВУ, 2014 р., N 8, ст. 238

(зміни, внесені Законом України від 16 січня 2014 року N 728-VII, втратили
чинність у зв'язку з втратою чинності Законом України від 16 січня 2014 року
N 728-VII згідно із Законом України від 28 січня 2014 року N 732-VII),

від 16 січня 2014 року N 729-VII, ОВУ, 2014 р., N 8, ст. 239

(зміни, внесені Законом України від 16 січня 2014 року N 729-VII,
втратили чинність у зв'язку з втратою чинності Законом України
від 16 січня 2014 року N 729-VII згідно із Законом України
від 28 січня 2014 року N 732-VII),

від 28 січня 2014 року N 734-VII, ОВУ, 2014 р., N 10, ст. 315,
від 28 січня 2014 року N 735-VII, ОВУ, 2014 р., N 10, ст. 316,
від 21 лютого 2014 року N 746-VII, ОВУ, 2014 р., N 18, ст. 530,
від 23 лютого 2014 року N 767-VII, ОВУ, 2014 р., N 20, ст. 618,
від 13 березня 2014 року N 877-VII, ОВУ, 2014 р., N 24, ст. 729,
від 13 березня 2014 року N 879-VII, ОВУ, 2014 р., N 25, ст. 747,
від 27 березня 2014 року N 1170-VII, ОВУ, 2014 р., N 33, ст. 874,
від 8 квітня 2014 року N 1183-VII, ОВУ, 2014 р., N 33, ст. 875,
від 9 квітня 2014 року N 1194-VII, ОВУ, 2014 р., N 40, ст. 1062
від 15 квітня 2014 року N 1207-VII, ОВУ, 2014 р., N 36, ст. 957,
від 13 травня 2014 року N 1261-VII, ОВУ, 2014 р., N 45, ст. 1182,
від 18 червня 2014 року N 1519-VII, ОВУ, 2014 р., N 55, ст. 1498,
від 19 червня 2014 року N 1533-VII, ОВУ, 2014 р., N 56, ст. 1522,
від 16 вересня 2014 року N 1682-VII, ОВУ, 2014 р., N 82, ст. 2317,

від 7 жовтня 2014 року N 1689-VII, ОВУ, 2014 р., N 88, ст. 2514,
від 14 жовтня 2014 року N 1697-VII, ОВУ, 2014 р., N 87, ст. 2471

(враховуючи зміни, внесені Законом України від 21 квітня 2015 року N 335-VIII),

від 14 жовтня 2014 року N 1698-VII, ОВУ, 2014 р., N 87, ст. 2472,
від 14 жовтня 2014 року N 1700-VII, ОВУ, 2014 р., N 87, ст. 2474

(зміни, внесені Законом України від 14 жовтня 2014 року N 1700-VII,
вводяться в дію з 26 квітня 2015 року),

від 14 жовтня 2014 року N 1702-VII, ОВУ, 2014 р., N 90, ст. 2576,
від 14 жовтня 2014 року N 1703-VII, ОВУ, 2014 р., N 85, ст. 2388,
від 25 грудня 2014 року N 63-VIII, ОВУ, 2015 р., N 5, ст. 92,
від 28 грудня 2014 року N 71-VIII, ОВУ, 2015 р., N 3, ст. 46,
від 28 грудня 2014 року N 77-VIII, ОВУ, 2015 р., N 3, ст. 52,
від 15 січня 2015 року N 116-VIII, ОВУ, 2015 р., N 12, ст. 305,
від 5 лютого 2015 року N 158-VIII, ОВУ, 2015 р., N 18, ст. 472,
від 12 лютого 2015 року N 186-VIII, ОВУ, 2015 р., N 18, ст. 477,
від 12 лютого 2015 року N 191-VIII, ОВУ, 2015 р., N 25, ст. 721,
від 12 лютого 2015 року N 194-VIII, ОВУ, 2015 р., N 18, ст. 480,
від 12 лютого 2015 року N 198-VIII, ОВУ, 2015 р., N 18, ст. 481,
від 2 березня 2015 року N 218-VIII, ОВУ, 2015 р., N 20, ст. 548,
від 2 березня 2015 року N 222-VIII, ОВУ, 2015 р., N 25, ст. 722,
від 7 квітня 2015 року N 290-VIII, ОВУ, 2015 р., N 34, ст. 991,
від 9 квітня 2015 року N 317-VIII, ОВУ, 2015 р., N 40, ст. 1181,
від 14 травня 2015 року N 421-VIII, ОВУ, 2015 р., N 46, ст. 1455,
від 2 липня 2015 року N 576-VIII, ОВУ, 2015 р., N 63, ст. 2074,
від 16 липня 2015 року N 629-VIII, ОВУ, 2015 р., N 64, ст. 2106,
від 6 жовтня 2015 року N 716-VIII, ОВУ, 2015 р., N 88, ст. 2919,
від 8 жовтня 2015 року N 731-VIII, ОВУ, 2015 р., N 94, ст. 3192,
від 3 листопада 2015 року N 743-VIII, ОВУ, 2015 р., N 96, ст. 3273,
від 10 листопада 2015 року N 770-VIII, ОВУ, 2015 р., N 94, ст. 3200,
від 26 листопада 2015 року N 835-VIII, ОВУ, 2015 р., N 100, ст. 3426,
від 26 листопада 2015 року N 838-VIII, ОВУ, 2016 р., N 1, ст. 1,
від 10 грудня 2015 року N 889-VIII, ОВУ, 2016 р., N 3, ст. 149,
від 4 лютого 2016 року N 993-VIII, ОВУ, 2016 р., N 18, ст. 710,
від 18 лютого 2016 року N 1019-VIII, ОВУ, 2016 р., N 18, ст. 713,
від 15 березня 2016 року N 1022-VIII, ОВУ, 2016 р., N 23, ст. 897,
від 2 червня 2016 року N 1403-VIII, ОВУ, 2016 р., N 53, ст. 1851,
від 2 червня 2016 року N 1404-VIII, ОВУ, 2016 р., N 53, ст. 1852

(зміни, внесені Законом України від 2 червня 2016 року N 1404-VIII,
в частині положень, що стосуються діяльності приватних виконавців,
вводяться в дію з 5 січня 2017 року),

від 7 вересня 2016 року N 1492-VIII, ОВУ, 2016 р., N 80, ст. 2666

(зміни, внесені Законом України від 7 вересня 2016 року N 1492-VIII, в частині положень щодо застосування пробацийних програм набувають чинності з 1 січня 2018 року),

*від 22 вересня 2016 року N 1540-VIII, ОВУ, 2016 р., N 94, ст. 3068,
від 4 жовтня 2016 року N 1638-VIII, ОВУ, 2016 р., N 86, ст. 2810,
від 6 жовтня 2016 року N 1666-VIII, ОВУ, 2016 р., N 87, ст. 2825,
від 6 грудня 2016 року N 1774-VIII, ОВУ, 2017 р., N 2, ст. 32,
від 20 грудня 2016 року N 1791-VIII, ОВУ, 2017 р., N 4, ст. 103,
від 21 грудня 2016 року N 1798-VIII, ОВУ, 2017 р., N 4, ст. 107,
від 16 березня 2017 року N 1952-VIII, ОВУ, 2017 р., N 33, ст. 1017,
від 23 березня 2017 року N 1977-VIII, ОВУ, 2017 р., N 36, ст. 1121,
від 18 травня 2017 року N 2046-VIII, ОВУ, 2017 р., N 51, ст. 1567,
від 18 травня 2017 року N 2052-VIII, ОВУ, 2017 р., N 49, ст. 1511,
від 23 травня 2017 року N 2059-VIII, ОВУ, 2017 р., N 50, ст. 1549,*

(зміни, внесені Законом України від 23 травня 2017 року N 2059-VIII, вводяться в дію з 18 грудня 2017 року),

*від 23 травня 2017 року N 2063-VIII, ОВУ, 2017 р., N 72, ст. 2198,
від 22 червня 2017 року N 2119-VIII, ОВУ, 2017 р., N 63, ст. 1909,
від 22 червня 2017 року N 2120-VIII, ОВУ, 2017 р., N 64, ст. 1923,
від 13 липня 2017 року N 2136-VIII, ОВУ, 2017 р., N 63, ст. 1912,
від 3 жовтня 2017 року N 2147-VIII, ОВУ, 2017 р., N 96, ст. 2921*

(зміни, внесені підпунктом 1 пункту 3 § 1 розділу 4 Закону України від 3 жовтня 2017 року N 2147-VIII, вводяться в дію з 5 жовтня 2021 року),

від 14 листопада 2017 року N 2205-VIII, ОВУ, 2017 р., N 100, ст. 3053

(зміни, внесені Законом України від 14 листопада 2017 року N 2205-VIII, вводяться в дію з 10 червня 2018 року),

*від 16 листопада 2017 року N 2213-VIII, ОВУ, 2017 р., N 98, ст. 2984,
від 6 грудня 2017 року N 2227-VIII, ОВУ, 2018 р., N 6, ст. 244*

(зміни, внесені підпунктом 3 пункту 1 розділу I Закону України від 6 грудня 2017 року N 2227-VIII, набувають чинності з 12 січня 2018 року),

*від 8 лютого 2018 року N 2292-VIII, ОВУ, 2018 р., N 22, ст. 722,
від 14 березня 2018 року N 2334-VIII, ОВУ, 2018 р., N 33, ст. 1141,
від 17 травня 2018 року N 2427-VIII, ОВУ, 2018 р., N 51, ст. 1785
(який вводиться в дію з 1 січня 2019 року),*

*від 7 червня 2018 року N 2447-VIII, ОВУ, 2018 р., N 48, ст. 1656,
від 3 липня 2018 року N 2475-VIII, ОВУ, 2018 р., N 62, ст. 2128,
від 12 липня 2018 року N 2505-VIII, ОВУ, 2018 р., N 62, ст. 2133,
від 6 вересня 2018 року N 2531-VIII, ОВУ, 2018 р., N 79, ст. 2626,
від 6 вересня 2018 року N 2539-VIII, ОВУ, 2018 р., N 79, ст. 2628,*

від 2 жовтня 2018 року N 2581-VIII, ОВУ, 2018 р., N 88, ст. 2906,
від 18 жовтня 2018 року N 2599-VIII, ОВУ, 2018 р., N 89, ст. 2951,
від 22 листопада 2018 року N 2617-VIII, ОВУ, 2019 р., N 34, ст. 1198,

(враховуючи зміни, внесені законами України від 3 грудня 2019 року N 321-IX,
від 17 червня 2020 року N 720-IX),

від 23 листопада 2018 року N 2628-VIII, ОВУ, 2018 р., N 98, ст. 3220,
від 25 квітня 2019 року N 2708-VIII, ОВУ, 2019 р., N 41, ст. 1424,
від 6 червня 2019 року N 2747-VIII, ОВУ, 2019 р., N 51, ст. 1731,
від 10 вересня 2019 року N 39-IX, ОВУ, 2019 р., N 76, ст. 2616,
від 18 вересня 2019 року N 101-IX, ОВУ, 2019 р., N 76, ст. 2624,
від 20 вересня 2019 року N 124-IX, ОВУ, 2019 р., N 82, ст. 2790,
від 2 жовтня 2019 року N 140-IX, ОВУ, 2019 р., N 84, ст. 2835,
від 17 жовтня 2019 року N 198-IX, ОВУ, 2019 р., N 91, ст. 3008,
від 31 жовтня 2019 року N 263-IX, ОВУ, 2019 р., N 95, ст. 3140,
від 12 листопада 2019 року N 284-IX, ОВУ, 2019 р., N 95, ст. 3141,
від 6 грудня 2019 року N 361-IX, ОВУ, 2020 р., N 4, ст. 189,
від 19 грудня 2019 року N 402-IX, ОВУ, 2020 р., N 4, ст. 193,
від 19 грудня 2019 року N 404-IX, ОВУ, 2020 р., N 6, ст. 263,
від 19 грудня 2019 року N 409-IX, ОВУ, 2020 р., N 6, ст. 264,
від 20 грудня 2019 року N 418-IX, ОВУ, 2020 р., N 4, ст. 194,
від 4 березня 2020 року N 524-IX, ОВУ, 2020 р., N 26, ст. 954,
від 17 березня 2020 року N 530-IX, ОВУ, 2020 р., N 26, ст. 955

(зміни, внесені пунктом 3 розділу I Закону України
від 17 березня 2020 року N 530-IX, діють до 17 червня 2020 року, враховуючи
зміни, внесені Законом України від 30 березня 2020 року N 540-IX),

від 13 квітня 2020 року N 556-IX, ОВУ, 2020 р., N 34, ст. 1125,
від 13 травня 2020 року N 600-IX, ОВУ, 2020 р., N 45, ст. 1424,
від 19 травня 2020 року N 619-IX, ОВУ, 2020 р., N 47, ст. 1485,
від 4 червня 2020 року N 671-IX, ОВУ, 2020 р., N 53, ст. 1639,
від 5 червня 2020 року N 685-IX, ОВУ, 2020 р., N 52, ст. 1619,
від 17 червня 2020 року N 720-IX, ОВУ, 2020 р., N 55, ст. 1698,
від 19 червня 2020 року N 738-IX, ОВУ, 2020 р., N 67, ст. 2145,
від 14 липня 2020 року N 768-IX, ОВУ, 2020 р., N 66, ст. 2129

(зміни, внесені абзацами третім — сьомим підпункту 2 пункту 7 розділу XI
Закону України від 14 липня 2020 року N 768-IX, набирають чинності
з 12 вересня 2020 року),

від 14 липня 2020 року N 776-IX, ОВУ, 2020 р., N 67, ст. 2146,
від 16 липня 2020 року N 805-IX, ОВУ, 2020 р., N 60, ст. 1901,
від 3 вересня 2020 року N 875-IX, ОВУ, 2020 р., N 78, ст. 2505,
від 4 грудня 2020 року N 1074-IX, ОВУ, 2021 р., N 3, ст. 124,
від 16 лютого 2021 року N 1231-IX, ОВУ, 2021 р., N 23, ст. 1035,
від 18 лютого 2021 року N 1256-IX, ОВУ, 2021 р., N 23, ст. 1038,
від 2 березня 2021 року N 1292-IX, ОВУ, 2021 р., N 27, ст. 1311,

від 30 березня 2021 року N 1357-IX, ОВУ, 2021 р., N 34, ст. 2012,
від 30 березня 2021 року N 1366-IX, ОВУ, 2021 р., N 33, ст. 1888,
від 15 червня 2021 року N 1542-IX, ОВУ, 2021 р., N 58, ст. 3560,
від 29 червня 2021 року N 1576-IX, ОВУ, 2021 р., N 58, ст. 3562,
від 15 липня 2021 року N 1684-IX, ОВУ, 2021 р., N 64, ст. 4009
(який вводиться в дію з 8 листопада 2021 року),
від 15 липня 2021 року N 1685-IX, ОВУ, 2021 р., N 64, ст. 4010,
від 17 листопада 2021 року N 1888-IX, ОВУ, 2021 р., N 92, ст. 5928,
від 15 грудня 2021 року N 1965-IX, ОВУ, 2022 р., N 5, ст. 296,
від 3 березня 2022 року N 2108-IX,
від 3 березня 2022 року N 2110-IX,
від 3 березня 2022 року N 2113-IX,
від 3 березня 2022 року N 2114-IX,
від 3 березня 2022 року N 2117-IX,
від 15 березня 2022 року N 2124-IX,
від 24 березня 2022 року N 2149-IX,
від 24 березня 2022 року N 2150-IX,
від 24 березня 2022 року N 2155-IX,
від 24 березня 2022 року N 2160-IX,
від 1 квітня 2022 року N 2178-IX,
від 14 квітня 2022 року N 2198-IX

(З дня набрання чинності Законом України від 17 листопада 2011 року N 4050-VI до цього Кодексу передбачено зміни пунктом 3 розділу I Закону України від 18 вересня 2012 року N 5288-VI. Зміни внесені не будуть, у зв'язку з втратою чинності Законом України від 17 листопада 2011 року N 4050-VI)

(Зміни до абзацу другого частини першої статті 204, передбачені підпунктом 127 пункту 2 розділу I Закону України від 22 листопада 2018 року N 2617-VIII, внесені не будуть у зв'язку з викладенням цієї статті з 1 січня 2019 року у новій редакції Законом України від 23.11.2018 р. N 2628-VIII)

(Зміни до абзацу другого частини першої та абзацу другого частини другої статті 212, передбачені абзацами другим та третім підпункту 131 пункту 2 розділу I Закону України від 22 листопада 2018 року N 2617-VIII, внесені не будуть у зв'язку з викладенням цих абзаців з 25 вересня 2019 року у новій редакції Законом України від 18 вересня 2019 року N 101-IX)

(Зміни до абзацу другого частини першої статті 325, передбачені підпунктом 197 пункту 2 розділу I Закону України від 22 листопада 2018 року N 2617-VIII, внесені не будуть у зв'язку з викладенням цієї статті з 17 березня 2020 року у новій редакції Законом України від 17 березня 2020 року N 530-IX)

(Враховуючи зміни, внесені Законом України від 6 грудня 2019 року N 361-IX, зміни до абзацу другого частини першої статті 2091, передбачені підпунктом 128 пункту 2 розділу I Закону України від 22 листопада 2018 року N 2617-VIII з 1 липня 2020 року, внесені не будуть)

(Враховуючи зміни, внесені Законом України від 13 квітня 2020 року N 556-IX, зміни до абзацу другого частини першої статті 241, передбачені підпунктом 149 пункту 2 розділу I Закону України від 22 листопада 2018 року N 2617-VIII з 1 липня 2020 року, внесені не будуть)

(Враховуючи зміни, внесені Законом України від 5 червня 2020 року N 685-IX, зміни до статті 351, передбачені підпунктом 207 пункту 2 розділу I Закону України від 22 листопада 2018 року N 2617-VIII з 1 липня 2020 року, внесені не будуть)

Положення частини першої статті 69 цього Кодексу визнано таким, що не відповідає Конституції України (є неконституційним)

(згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 року N 15-рп/2004)

Положенню частини третьої статті 364 дано офіційне тлумачення Рішенням Конституційного Суду України від 18 квітня 2012 року N 10-рп/2012

Статтю 3682 визнано такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною)

(згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 26 лютого 2019 року N 1-р/2019)

Статтю 375 визнано такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною)

(згідно з Рішенням Конституційного суду України від 11 червня 2020 року N 7-р/2020)

Статтю 3661 визнано такою, що не відповідає Конституції України (є неконституційною)

(згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 27 жовтня 2020 року N 13-р/2020)

Частину першу статті 81, частину першу статті 82 визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними)

(згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 16 вересня 2021 року N 6-р(II)/2021)

(У тексті Кодексу слова «Генеральний прокурор України» в усіх відмінках замінено словами «Генеральний прокурор» у відповідному відмінку згідно із Законом України від 21 грудня 2016 року N 1798-VIII)

(У тексті Кодексу слова «психіатричний заклад» в усіх відмінках і числах замінено словами «заклад з надання психіатричної допомоги» у відповідному відмінку і числі згідно із Законом України від 14 листопада 2017 року N 2205-VIII, який вводиться в дію з 10 червня 2018 року)

Додатково див. конституційне подання Президента України від 14 вересня 2009 року,

Ухвалу Конституційного Суду України від 28 грудня 2009 року N 79-уп/2009

РОЗДІЛ XIX. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ)

(Назва розділу із змінами, внесеними згідно із Законом України від 22.11.2018 р. N 2617-VIII, враховуючи зміни, внесені Законом України від 03.12.2019 р. N 321-IX)

Стаття 401. Поняття військового кримінального правопорушення

1. Військовими кримінальними правопорушеннями визнаються передбачені цим розділом кримінальні правопорушення проти встановленого законодавством порядку несення або проходження військової служби, вчинені військовослужбовцями, а також військовозобов'язаними та резервістами під час проходження зборів.

2. За відповідними статтями цього розділу несуть відповідальність військовослужбовці Збройних Сил України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, Державної спеціальної служби транспорту, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, а також інші особи, визначені законом.

3. Особи, не зазначені у цій статті, за співучасті у військових кримінальних правопорушеннях підлягають відповідальності за відповідними статтями цього розділу.

4. Особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, передбачене статтями цього розділу, може бути звільнена від кримінальної відповідальності згідно із статтею 44 цього Кодексу із застосуванням до неї заходів, передбачених Дисциплінарним статутом Збройних Сил України.

(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із законами України від 03.04.2003 р. N 662-IV, від 02.06.2009 р. N 1414-VI, від 13.03.2014 р. N 877-VII, від 09.04.2014 р. N 1194-VII, від 16.03.2017 р. N 1952-VIII, від 22.11.2018 р. N 2617-VIII, враховуючи зміни, внесені Законом України від 03.12.2019 р. N 321-IX)

Стаття 402. Непокора

1. Непокора, тобто відкрита відмова виконати наказ начальника, а також інше умисне невиконання наказу —

карається службовим обмеженням на строк до двох років або триманням у дисциплінарному батальйоні на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Те саме діяння, якщо воно вчинено групою осіб або спричинило тяжкі наслідки, —

карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

3. Непокора, вчинена в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, — карається позбавленням волі на строк від п'яти до семи років.

4. Непокора, вчинена в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці, — карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

Примітка. Під бойовою обстановкою в розділі XIX цього Кодексу слід розуміти обстановку наступального, оборонного чи іншого загальновійськового, танкового, протиповітряного, повітряного, морського тощо бою, тобто безпосереднього застосування військової зброї і техніки стосовно військового супротивника або військовим супротивником. Обстановка бою, в якому бере

участь військове з'єднання, частина (корабель) або підрозділ, розпочинається і закінчується з наказу про вступ у бій (припинення бою) або з фактичного початку (завершення) бою.

(У редакції Закону України від 12.02.2015 р. N 194-VIII)

Стаття 403. Невиконання наказу

1. Невиконання наказу начальника, вчинене за відсутності ознак, зазначених у частині першій статті 402 цього Кодексу, якщо воно спричинило тяжкі наслідки, —

карається службовим обмеженням на строк до двох років або триманням у дисциплінарному батальйоні на строк до одного року, або позбавленням волі на строк до двох років.

2. Те саме діяння, вчинене в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, — карається позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

3. Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці, —

карається позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

(У редакції Закону України від 12.02.2015 р. N 194-VIII)

Стаття 404. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків

1. Опір начальникові, а також іншій особі, яка виконує покладені на неї обов'язки з військової служби, або примушування їх до порушення цих обов'язків —

караються службовим обмеженням на строк до двох років або триманням у дисциплінарному батальйоні на строк до двох років, або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

2. Ті самі дії, вчинені групою осіб або із застосуванням зброї, або такі, що спричинили тяжкі наслідки, —

караються позбавленням волі на строк від трьох до восьми років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони були вчинені в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, —

караються позбавленням волі на строк від трьох до десяти років.

4. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, якщо вони були вчинені в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці, —

караються позбавленням волі на строк від трьох до дванадцяти років.

5. Дії, передбачені частинами другою, третьою або четвертою цієї статті, якщо вони були пов'язані з умисним вбивством начальника або іншої особи, яка виконує обов'язки з військової служби, —

караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі.

(У редакції Закону України від 12.02.2015 р. N 194-VIII)

Стаття 405. Погроза або насильство щодо начальника

1. Погроза вбивством або заподіянням тілесних ушкоджень чи побоїв начальникові, або знищенням чи пошкодженням його майна у зв'язку з виконанням ним обов'язків з військової служби —

карається триманням у дисциплінарному батальйоні на строк до двох років або позбавленням волі на той самий строк.

2. Заподіяння тілесних ушкоджень, побоїв або вчинення інших насильницьких дій щодо начальника у зв'язку з виконанням ним обов'язків з військової служби —

карається позбавленням волі на строк від двох до семи років.

3. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, —

караються позбавленням волі на строк від п'яти до восьми років.

4. Дії, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені групою осіб, або із застосуванням зброї, або в умовах воєнного стану чи в бойовій обстановці, —

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

(У редакції Закону України від 12.02.2015 р. N 194-VIII)

Стаття 406. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості

1. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності між ними відносин підлеглості, що виявилось в завданні побоїв чи вчиненні іншого насильства, —

карається арештом на строк до шести місяців або триманням у дисциплінарному батальйоні на строк до одного року, або позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Те саме діяння, якщо воно вчинене щодо кількох осіб або заподіяло легкі чи середньої тяжкості тілесні ушкодження, а також таке, що має характер знущання або глумлення над військовослужбовцем, —

карається триманням у дисциплінарному батальйоні на строк до двох років або позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

3. Діяння, передбачені частинами першою або другою цієї статті, вчинені групою осіб або із застосуванням зброї, або такі, що спричинили тяжкі наслідки, — караються позбавленням волі на строк від трьох до десяти років.

Стаття 407. Самовільне залишення військової частини або місця служби

1. Самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем строкової служби, а також нез'явлення його вчасно без поважних причин на службу у разі звільнення з частини, призначення або переведення, нез'явлення з відрядження, відпустки або з лікувального закладу тривалістю понад три доби, але не більше місяця, —

караються триманням у дисциплінарному батальйоні на строк до двох років або позбавленням волі на строк до трьох років.

2. Самовільне залишення військової частини або місця служби військовослужбовцем (крім строкової служби), а також нез'явлення його вчасно на службу без поважних причин тривалістю понад десять діб, але не більше місяця, або хоч і менше десяти діб, але більше трьох діб, вчинені повторно протягом року, —

караються штрафом від однієї тисячі до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або службовим обмеженням на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до трьох років.

3. Самовільне залишення військової частини або місця служби, а також нез'явлення вчасно на службу без поважних причин тривалістю понад один місяць, вчинене особами, зазначеними в частинах першій або другій цієї статті, — караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

4. Самовільне залишення військової частини або місця служби, а також нез'явлення вчасно на службу без поважних причин, вчинене в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, вчинене особами, зазначеними в частинах першій або другій цієї статті, —

караються позбавленням волі на строк від трьох до семи років.

5. Самовільне залишення військової частини або місця служби, а також нез'явлення вчасно на службу без поважних причин, вчинене в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці, вчинене особами, зазначеними в частинах першій або другій цієї статті, —

караються позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

*(Із змінами і доповненнями, внесеними згідно із
законами України від 05.02.2015 р. N 158-VIII,
від 12.02.2015 р. N 194-VIII,
від 22.11.2018 р. N 2617-VIII,
враховуючи зміни, внесені Законом
України від 03.12.2019 р. N 321-IX)*

Стаття 408. Дезертирство

1. Дезертирство, тобто самовільне залишення військової частини або місця служби з метою ухилитися від військової служби, а також нез'явлення з тією самою метою на службу у разі призначення, переведення, з відрадження, відпустки або з лікувального закладу —

караються позбавленням волі на строк від двох до п'яти років.

2. Дезертирство із зброєю або за попередньою змовою групою осіб — карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

3. Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, вчинене в умовах особливого періоду, крім воєнного стану, —

карається позбавленням волі на строк від п'яти до десяти років.

4. Діяння, передбачене частинами першою або другою цієї статті, вчинене в умовах воєнного стану або в бойовій обстановці, —

карається позбавленням волі на строк від п'яти до дванадцяти років.

(У редакції Закону України від 12.02.2015 р. N 194-VIII)

Стаття 409. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом

1. Ухилення військовослужбовця від несення обов'язків військової служби шляхом самокалічення або шляхом симуляції хвороби, підроблення документів чи іншого обману —

карається триманням у дисциплінарному батальйоні на строк до двох років або позбавленням волі на той самий строк.

ЗМІСТ

ВІЙСЬКОВІ ЗЛОЧИНИ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ. РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «ВІЙСЬКОВИЙ ЗЛОЧИН» І «ВОЄННИЙ ЗЛОЧИН».....	3
ЗАГАЛЬНА ПРАВОВА ХАРАКТЕРІСТИКА ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ.....	5
КРИМІНАЛЬНИЙ КОДЕКС УКРАЇНИ (В И Т Я Г).....	10
Розділ XIX. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ ВСТАНОВЛЕНОГО ПОРЯДКУ НЕСЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ (ВІЙСЬКОВІ КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ).....	18
Стаття 401. Поняття військового кримінального правопорушення.....	19
Стаття 402. Непокора.....	19
Стаття 403. Невиконання наказу.....	20
Стаття 404. Опір начальникові або примушування його до порушення службових обов'язків.....	20
Стаття 405. Погроза або насильство щодо начальника.....	20
Стаття 406. Порушення статутних правил взаємовідносин між військовослужбовцями за відсутності відносин підлеглості.....	21
Стаття 407. Самовільне залишення військової частини або місця служби.....	21
Стаття 408. Дезертирство.....	22
Стаття 409. Ухилення від військової служби шляхом самокалічення або іншим способом.....	22
Стаття 410. Викрадення, привласнення, вимагання військовослужбовцем зброї, бойо- вих припасів, вибухових або інших бойових речовин, засобів пересування, військової та спеціальної техніки чи іншого військового майна, а також заволодіння ними шляхом шахрайства або зловживання службовим становищем.....	23
Стаття 411. Умисне знищення або пошкодження військового майна.....	23
Стаття 412. Необережне знищення або пошкодження військового майна.....	24
Стаття 413. Втрата військового майна.....	24
Стаття 414. Порушення правил поводження зі зброєю, а також із речовинами і предметами, що становлять підвищену небезпеку для оточення.....	24
Стаття 415. Порушення правил водіння або експлуатації машин.....	25
Стаття 416. Порушення правил польотів або підготовки до них.....	25
Стаття 417. Порушення правил кораблеводіння.....	25
Стаття 418. Порушення статутних правил вартової служби чи патрулювання.....	25
Стаття 419. Порушення правил несення прикордонної служби.....	25
Стаття 420. Порушення правил несення бойового чергування.....	26
Стаття 421. Порушення статутних правил внутрішньої служби.....	26
Стаття 422. Розголошення відомостей військового характеру, що становлять державну таємницю, або втрата документів чи матеріалів, що містять такі відомості.....	26
Стаття 423. Виключена.....	27
Стаття 424. Виключена.....	27
Стаття 425. Недбале ставлення до військової служби.....	27
Стаття 426. Бездіяльність військової влади.....	27
Стаття 4261. Перевищення військовою службовою особою влади чи службових повноважень.....	28
Стаття 427. Здача або залишення ворогові засобів ведення війни.....	29
Стаття 428. Залишення гинучого військового корабля.....	29
Стаття 429. Самовільне залишення поля бою або відмова діяти зброєю.....	29
Стаття 430. Добровільна здача в полон.....	29
Стаття 431. Злочинні дії військовослужбовця, який перебуває в полоні.....	29
Стаття 432. Мародерство.....	29
Стаття 433. Насильство над населенням у районі воєнних дій.....	30
Стаття 434. Погане поводження з військовополоненими.....	30

Стаття 435. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання нею.....	30
Стаття 4351. Образа честі і гідності військовослужбовця, погроза військовослужбовцю.....	30

Розділ XX. КРИМІНАЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ МИРУ, БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА ТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ.....31

Стаття 436. Пропаганда війни.....	31
Стаття 4361. Виготовлення, поширення комуністичної, нацистської символіки та пропаганда комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів.....	31
Стаття 4362. Виправдовування, визнання правомірною, заперечення збройної агресії Російської Федерації проти України, глорифікація її учасників.....	32
Стаття 437. Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни.....	33
Стаття 438. Порушення законів та звичаїв війни.....	33
Стаття 439. Застосування зброї масового знищення.....	33
Стаття 440. Розроблення, виробництво, придбання, зберігання, збут, транспортування зброї масового знищення.....	33
Стаття 441. Екоцид.....	33
Стаття 442. Геноцид.....	33
Стаття 443. Посягання на життя представника іноземної держави.....	34
Стаття 444. Злочини проти осіб та установ, що мають міжнародний захист.....	34
Стаття 445. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала.....	34
Стаття 446. Піратство.....	34
Стаття 447. Найманство.....	35

АКТУАЛЬНА СУДОВА ПРАКТИКА.....37

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ГУМАНІТАРНОГО ПРАВА.....38

ЗАГАЛЬНІ ПОНЯТТЯ ТА ІСТОРІЧНИЙ АСПЕКТ.....	38
СУЧАСНА ПРАВОВА ПРАКТИКА ЩОДО ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ.....	39
ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ.....	45
МІЖНАРОДНІ ПРАВОВІ АКТИ.....	53
ЩОДО ПЕРЕДУМОВ ВВЕДЕННЯ ВОЄННОГО СТАНУ.....	53

IV КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАКОНИ І ЗВИЧАЇ ВІЙНИ НА СУХОДОЛІ ТА ДОДАТОК ДО НЕЇ: ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАКОНИ І ЗВИЧАЇ ВІЙНИ НА СУХОДОЛІ.....53

Частина I. ПРО ВОЮЮЧІ СТОРОНИ.....56

РОЗДІЛ I. КРИТЕРІЇ ВИЗНАННЯ ВОЮЮЧОЮ СТОРОНОЮ.....	56
---	----

РОЗДІЛ II. ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНІ.....	56
-----------------------------------	----

РОЗДІЛ III. ХВОРІ І ПОРАНЕНІ.....	59
-----------------------------------	----

Частина II. ВІЙСЬКОВІ ДІЇ.....59

РОЗДІЛ I. ЗАСОБИ ЗАВДАННЯ ШКОДИ СУПРОТИВНИКУ, ОБЛОГА БОМБАРДУВАННЯ.....	59
---	----

РОЗДІЛ II. ШПИГУНИ.....	60
-------------------------	----

РОЗДІЛ III. ПРАПОРИ ПАРЛАМЕНТЕРІВ.....	60
--	----

РОЗДІЛ IV. КАПТУЛЯЦІЯ.....	60
----------------------------	----

РОЗДІЛ V. ПЕРЕМИР'Я.....	61
--------------------------	----

ЧАСТИНА III. ВІЙСКОВЕ КЕРІВНИЦТВО НА ТЕРИТОРІЇ ДЕРЖАВИ-СУПРОТИВНИКА.....	61
--	----

ОПРЕДЕЛЕНИЕ АГРЕССИИ УТВЕРЖДЕНО РЕЗОЛЮЦИЕЙ 3314 (XXIX) ГЕНЕРАЛЬНОЙ АССАМБЛЕИ ОТ 14 ДЕКАБРЯ 1974 ГОДА..... 63

Статья 1.....	64
Статья 2.....	64
Статья 3.....	64
Статья 4.....	65
Статья 5.....	65
Статья 6.....	65
Статья 7.....	65
Статья 8.....	65

РИМСКИЙ СТАТУТ МЕЖДУНАРОДНОГО УГОЛОВНОГО СУДА*..... 66

ПРЕАМБУЛА..... 66

ЧАСТЬ 1. УЧРЕЖДЕНИЕ СУДА..... 67

Статья 1. Суд.....	67
Статья 2. Отношения Суда с Организацией Объединенных Наций.....	67
Статья 3. Место пребывания Суда.....	67
Статья 4. Правовой статус и полномочия Суда.....	67

ЧАСТЬ 2. ЮРИСДИКЦИЯ, ПРИЕМЛЕМОСТЬ И ПРИМЕНИМОЕ ПРАВО..... 67

Статья 5. Преступления, подпадающие под юрисдикцию Суда.....	67
Статья 6. Геноцид.....	68
Статья 7. Преступления против человечности.....	68
Статья 8. Военные преступления.....	70
Статья 9. Элементы преступлений.....	74
Статья 10.....	74
Статья 11. Юрисдикция <i>ratione temporis</i>	74
Статья 12. Условия осуществления юрисдикции.....	74
Статья 13. Осуществление юрисдикции.....	75
Статья 14. Передача ситуации государством-участником.....	75
Статья 15. Прокурор.....	75
Статья 16. Отсрочка расследования или уголовного преследования.....	76
Статья 17. Вопросы приемлемости.....	76
Статья 18. Предварительные постановления, касающиеся приемлемости.....	77
Статья 19. Протесты в отношении юрисдикции Суда или приемлемости дела к производству.....	78
Статья 20. <i>Ne bis in idem</i>	79
Статья 21. Применимое право.....	80

ЧАСТЬ 3. ОБЩИЕ ПРИНЦИПЫ УГОЛОВНОГО ПРАВА..... 80

Статья 22. <i>Nullum crimen sine lege</i>	80
Статья 23. <i>Nulla poena sine lege</i>	81
Статья 24. Отсутствие обратной силы <i>ratione personae</i>	81
Статья 25. Индивидуальная уголовная ответственность.....	81
Статья 26. Исключение из юрисдикции для лиц, не достигших 18-летнего возраста.....	82
Статья 27. Недопустимость ссылки на должностное положение.....	82
Статья 28. Ответственность командиров и других начальников.....	82
Статья 29. Неприменимость срока давности.....	83
Статья 30. Субъективная сторона.....	83
Статья 31. Основания для освобождения от уголовной ответственности.....	83
Статья 32. Ошибка в факте или ошибка в праве.....	84
Статья 33. Приказы начальника и предписание закона.....	84

ЧАСТЬ 4. СОСТАВ И УПРАВЛЕНИЕ ДЕЛАМИ СУДА..... 85

Статья 34. Органы Суда.....	85
Статья 35. Выполнение функций судьями.....	85
Статья 36. Требования, предъявляемые к судьям, выдвижение и выборы судей.....	85

Статья 37. Вакансии судей.....	87
Статья 38. Президиум.....	87
Статья 39. Палаты.....	88
Статья 40. Независимость судей.....	89
Статья 41. Освобождение или отвод судей.....	89
Статья 42. Канцелярия Прокурора.....	89
Статья 43. Секретариат.....	91
Статья 44. Персонал.....	91
Статья 45. Торжественное обязательство.....	92
Статья 46. Отрешение от должности.....	92
Статья 47. Дисциплинарные меры.....	92
Статья 48. Привилегии и иммунитеты.....	93
Статья 49. Оклады, пособия и компенсация расходов.....	93
Статья 50. Официальные и рабочие языки.....	93
Статья 51. Правила процедуры и доказывания.....	94
Статья 52. Регламент Суда.....	94
ЧАСТЬ 5. РАССЛЕДОВАНИЕ И УГОЛОВНОЕ ПРЕСЛЕДОВАНИЕ.....	95
Статья 53. Начало расследования.....	95
Статья 54. Обязанности и полномочия Прокурора при расследовании.....	96
Статья 55. Права лиц в ходе расследования.....	96
Статья 56. Роль Палаты предварительного производства в отношении уникальной возможности для расследования.....	97
Статья 57. Функции и полномочия Палаты предварительного производства.....	98
Статья 58. Выдача Палатой предварительного производства ордера на арест или приказа о явке.....	99
Статья 59. Процедура ареста в государстве места содержания под стражей.....	101
Статья 60. Первоначальное производство в Суде.....	101
Статья 61. Утверждение обвинений до начала судебного разбирательства.....	102
ЧАСТЬ 6. СУДЕБНОЕ РАЗБИРАТЕЛЬСТВО.....	104
Статья 62. Место судебного разбирательства.....	104
Статья 63. Судебное разбирательство в присутствии обвиняемого.....	104
Статья 64. Функции и полномочия Судебной палаты.....	104
Статья 65. Процедура, действующая в случае признания вины.....	106
Статья 66. Презумпция невиновности.....	106
Статья 67. Права обвиняемого.....	107
Статья 68. Защита потерпевших и свидетелей и их участие в разбирательстве.....	108
Статья 69. Доказательства.....	109
Статья 70. Преступления против отправления правосудия.....	109
Статья 71. Санкции за неправомерное поведение в Суде.....	110
Статья 72. Защита информации, затрагивающей национальную безопасность.....	110
Статья 73. Информация или документы третьих сторон.....	112
Статья 74. Требования к принятию решения.....	112
Статья 75. Возмещение ущерба потерпевшим.....	113
Статья 76. Назначение наказания.....	113
ЧАСТЬ 7. МЕРЫ НАКАЗАНИЯ.....	114
Статья 77. Применимые меры наказания.....	114
Статья 78. Определение меры наказания.....	114
Статья 79. Целевой фонд.....	115
Статья 80. Нанесение ущерба применению на национальном уровне мер наказания и национальных законов.....	115
ЧАСТЬ 8. ОБЖАЛОВАНИЕ И ПЕРЕСМОТР.....	115
Статья 81. Обжалование решения об оправдании, решения о признании виновным и приговора.....	115
Статья 82. Обжалование прочих решений.....	116
Статья 83. Апелляционное производство.....	117
Статья 84. Пересмотр обвинительного приговора или наказания по приговору.....	117
Статья 85. Компенсация арестованному или лицу, признанному виновным.....	118
ЧАСТЬ 9. МЕЖДУНАРОДНОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО И СУДЕБНАЯ ПОМОЩЬ.....	118

Статья 86. Общее обязательство сотрудничать.....	118
Статья 87. Просьбы о сотрудничестве: общие положения.....	119
Статья 88. Наличие процедур, предусмотренных национальным правом.....	120
Статья 89. Передача лиц Суду.....	120
Статья 90. Коллидирующие просьбы.....	121
Статья 91. Содержание просьбы об аресте и предоставлении в распоряжение.....	122
Статья 92. Предварительный арест.....	123
Статья 93. Другие формы сотрудничества.....	124
Статья 94. Отсрочка исполнения просьбы в связи с ведущимся расследованием или судебным преследованием.....	126
Статья 95. Отсрочка исполнения просьбы в связи с опротестованием приемлемости дела.....	126
Статья 96. Содержание просьбы о других формах помощи согласно статье 93.....	127
Статья 97. Консультации.....	127
Статья 98. Сотрудничество в отношении отказа от иммунитета и согласия на предоставление в распоряжение.....	128
Статья 99. Исполнение просьб, представленных согласно статьям 93 и 96.....	128
Статья 100. Расходы.....	129
Статья 101. Норма о неизменности условий.....	129
Статья 102. Употребление терминов.....	129
ЧАСТЬ 10. ИСПОЛНЕНИЕ.....	130
Статья 103. Роль государств в исполнении наказания в виде лишения свободы.....	130
Статья 104. Изменение государства исполнения приговора.....	131
Статья 105. Исполнение приговора.....	131
Статья 106. Надзор за осуществлением приговора и условиями лишения свободы.....	131
Статья 107. Передача лица после отбытия наказания.....	131
Статья 108. Ограничение в отношении уголовного преследования или наказания за другие правонарушения.....	132
Статья 109. Исполнение решений о штрафах и конфискационных мерах.....	132
Статья 110. Рассмотрение Судом вопроса об уменьшении срока наказания по приговору.....	132
Статья 111. Побег.....	133
ЧАСТЬ 11. АССАМБЛЕЯ ГОСУДАРСТВ-УЧАСТНИКОВ.....	133
Статья 112. Ассамблея государств-участников.....	133
ЧАСТЬ 12. ФИНАНСИРОВАНИЕ.....	134
Статья 113. Финансовые положения.....	134
Статья 114. Покрытие расходов.....	135
Статья 115. Средства Суда и Ассамблеи государств-участников.....	135
Статья 116. Добровольные взносы.....	135
Статья 117. Установление взносов.....	135
Статья 118. Ежегодная ревизия.....	135
ЧАСТЬ 13. ЗАКЛЮЧИТЕЛЬНЫЕ ПОЛОЖЕНИЯ.....	135
Статья 119. Урегулирование споров.....	135
Статья 120. Оговорки.....	136
Статья 121. Поправки.....	136
Статья 122. Поправки к положениям институционального характера.....	136
Статья 123. Пересмотр Статута.....	137
Статья 124. Временное положение.....	137
Статья 125. Подписание, ратификация, принятие, утверждение или присоединение.....	137
Статья 126. Вступление в силу.....	138
Статья 127. Выход.....	138
Статья 128. Аутентичные тексты.....	138
КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАХИСТ ЦИВІЛЬНОГО НАСЕЛЕННЯ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	139
Частина I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	139
Стаття 1.....	139

Стаття 2.....	139
Стаття 3.....	139
Стаття 4.....	140
Стаття 5.....	141
Стаття 6.....	141
Стаття 7.....	141
Стаття 8.....	142
Стаття 9.....	142
Стаття 10.....	142
Стаття 11.....	142
Стаття 12.....	143
Частина II. ЗАГАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ ВІД ДЕЯКИХ НАСЛІДКІВ ВІЙНИ	143
Стаття 13.....	143
Стаття 14.....	143
Стаття 15.....	144
Стаття 16.....	144
Стаття 17.....	144
Стаття 18.....	144
Стаття 19.....	145
Стаття 20.....	145
Стаття 21.....	145
Стаття 22.....	146
Стаття 23.....	146
Стаття 24.....	146
Стаття 25.....	147
Стаття 26.....	147
Частина III. СТАТУС ОСІБ, ЯКІ ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ЗАХИСТОМ, ТА ПОВОДЖЕННЯ З НИМИ	147
РОЗДІЛ I. ПОЛОЖЕННЯ, СПІЛЬНІ ДЛЯ ТЕРИТОРІЙ СТОРІН КОНФЛІКТУ ТА ДЛЯ ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ	147
Стаття 27.....	147
Стаття 28.....	148
Стаття 29.....	148
Стаття 30.....	148
Стаття 31.....	148
Стаття 32.....	148
Стаття 33.....	148
Стаття 34.....	149
РОЗДІЛ II. ІНОЗЕМЦІ НА ТЕРИТОРІЇ ОДНІЄЇ ЗІ СТОРІН КОНФЛІКТУ	149
Стаття 35.....	149
Стаття 36.....	149
Стаття 37.....	149
Стаття 38.....	149
Стаття 39.....	150
Стаття 40.....	150
Стаття 41.....	151
Стаття 42.....	151
Стаття 43.....	151
Стаття 44.....	151
Стаття 45.....	152
Стаття 46.....	152
РОЗДІЛ III. ОКУПОВАНІ ТЕРИТОРІЇ	152
Стаття 47.....	152
Стаття 48.....	152
Стаття 49.....	153
Стаття 50.....	153
Стаття 51.....	154
Стаття 52.....	154

Стаття 53.....	154
Стаття 54.....	155
Стаття 55.....	155
Стаття 56.....	155
Стаття 57.....	156
Стаття 58.....	156
Стаття 59.....	156
Стаття 60.....	156
Стаття 61.....	156
Стаття 62.....	157
Стаття 63.....	157
Стаття 64.....	157
Стаття 65.....	157
Стаття 66.....	158
Стаття 67.....	158
Стаття 68.....	158
Стаття 69.....	159
Стаття 70.....	159
Стаття 71.....	159
Стаття 72.....	160
Стаття 73.....	160
Стаття 74.....	160
Стаття 75.....	161
Стаття 76.....	161
Стаття 77.....	161
Стаття 78.....	161
РОЗДІЛ IV. ПРАВИЛА, ЩО СТОСУЮТЬСЯ ПОВОДЖЕННЯ З ІНТЕРНОВАНИМИ.....	162
Глава I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	162
Стаття 79.....	162
Стаття 80.....	162
Стаття 81.....	162
Стаття 82.....	162
Глава II. МІСЦЯ ІНТЕРНУВАННЯ.....	163
Стаття 83.....	163
Стаття 84.....	163
Стаття 85.....	163
Стаття 86.....	164
Стаття 87.....	164
Стаття 88.....	164
Глава III. ХАРЧУВАННЯ ТА ОДЯГ.....	164
Стаття 89.....	164
Стаття 90.....	165
Глава IV. ІПІГЕНА ТА МЕДИЧНА ДОПОМОГА.....	165
Стаття 91.....	165
Стаття 92.....	165
Глава V. РЕЛІГІЯ, ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ТА ФІЗИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ.....	166
Стаття 93.....	166
Стаття 94.....	166
Стаття 95.....	166
Стаття 96.....	167
Глава VI. ПРИВАТНА ВЛАСНІСТЬ ТА ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ.....	167
Стаття 97.....	167
Стаття 98.....	168
Глава VII. КЕРІВНИЦТВО ТА ДИСЦИПЛІНА.....	169
Стаття 99.....	169
Стаття 100.....	169
Стаття 101.....	169
Стаття 102.....	169
Стаття 103.....	170
Стаття 104.....	170
Глава VIII. ВІДНОСИНИ ІЗ ЗОВНІШНІМ СВІТОМ.....	170
Стаття 105.....	170

Стаття 106.....	170
Стаття 107.....	171
Стаття 108.....	171
Стаття 109.....	171
Стаття 110.....	172
Стаття 111.....	172
Стаття 112.....	173
Стаття 113.....	173
Стаття 114.....	173
Стаття 115.....	173
Стаття 116.....	173
Глава IX. КАРНІ ТА ДИСЦИПЛІНАРНІ САНКЦІЇ.....	174
Стаття 117.....	174
Стаття 118.....	174
Стаття 119.....	174
Стаття 120.....	175
Стаття 121.....	175
Стаття 122.....	175
Стаття 123.....	175
Стаття 124.....	176
Стаття 125.....	176
Стаття 126.....	176
Глава X. ПЕРЕВЕДЕННЯ ІНТЕРНОВАНИХ.....	176
Стаття 127.....	176
Стаття 128.....	177
Глава XI. СМЕРТІ.....	177
Стаття 129.....	177
Стаття 130.....	178
Стаття 131.....	178
Глава XII. ЗВІЛЬНЕННЯ, РЕПАТРІАЦІЯ ТА ПРИТУЛОК В НЕЙТРАЛЬНИХ КРАЇНАХ.....	178
Стаття 132.....	178
Стаття 133.....	178
Стаття 134.....	179
Стаття 135.....	179
Розділ V. ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО ТА ЦЕНТРАЛЬНЕ АГЕНТСТВО.....	179
Стаття 136.....	179
Стаття 137.....	180
Стаття 138.....	180
Стаття 139.....	180
Стаття 140.....	180
Стаття 141.....	181
Частина IV. ВИКОНАННЯ КОНВЕНЦІЇ.....	181
РОЗДІЛ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	181
Стаття 142.....	181
Стаття 143.....	182
Стаття 144.....	182
Стаття 145.....	182
Стаття 146.....	182
Стаття 147.....	183
Стаття 148.....	183
Стаття 149.....	183
РОЗДІЛ II. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	183
Стаття 150.....	183
Стаття 151.....	184
Стаття 152.....	184
Стаття 153.....	184
Стаття 154.....	184
Стаття 155.....	184
Стаття 156.....	184
Стаття 157.....	184
Стаття 158.....	184

Стаття 159.....	185
Додаток I.....	186
ПРОЕКТ УГОДИ	
стосовно санітарних та безпечних зон і місцевостей.....	186
Стаття 1.....	186
Стаття 2.....	186
Стаття 3.....	186
Стаття 4.....	186
Стаття 5.....	186
Стаття 6.....	186
Стаття 7.....	187
Стаття 8.....	187
Стаття 9.....	187
Стаття 10.....	187
Стаття 11.....	187
Стаття 12.....	188
Стаття 13.....	188
Додаток II.....	189
ПРОЕКТ ПРАВИЛ	
стосовно колективної допомоги цивільним інтернованим.....	189
Стаття 1.....	189
Стаття 2.....	189
Стаття 3.....	189
Стаття 4.....	189
Стаття 5.....	189
Стаття 6.....	189
Стаття 7.....	189
Стаття 8.....	190
Додаток III.....	191
КАРТКА ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ІНТЕРНУВАННЯ.....	191

ЖЕНЕВСЬКА КОНВЕНЦІЯ ПРО ПОВОДЖЕННЯ З ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ.....193

ЧАСТИНА I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	193
Стаття 2.....	193
Стаття 3.....	193
Стаття 4.....	194
Стаття 5.....	195
Стаття 6.....	195
Стаття 7.....	196
Стаття 8.....	196
Стаття 9.....	196
Стаття 10.....	196
Стаття 11.....	197
ЧАСТИНА II. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРО ЗАХИСТ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	197
Стаття 12.....	197
Стаття 13.....	198
Стаття 14.....	198
Стаття 15.....	198
Стаття 16.....	198
ЧАСТИНА III. ПОЛОН.....	198
Розділ I. ПОЧАТОК ПОЛОНУ.....	198
Стаття 17.....	198
Стаття 18.....	199
Стаття 19.....	200
Стаття 20.....	200
РОЗДІЛ II. ІНТЕРНУВАННЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	200
Глава I. Загальні положення.....	200
Стаття 21.....	200

Стаття 22.....	201
Стаття 23.....	201
Стаття 24.....	202
Глава II. Приміщення, харчування та одяг військовополонених.....	202
Стаття 25.....	202
Стаття 26.....	202
Стаття 27.....	202
Стаття 28.....	203
Глава III. Гігієна та медична допомога.....	203
Стаття 29.....	203
Стаття 30.....	203
Стаття 31.....	204
Стаття 32.....	204
Глава IV. Медичний та духовний персонал, затриманий для надання допомоги військовополоненим.....	204
Стаття 33.....	204
Глава V. Релігійна, інтелектуальна та фізична діяльність.....	205
Стаття 34.....	205
Стаття 35.....	205
Стаття 36.....	206
Стаття 37.....	206
Стаття 38.....	206
Глава VI. Дисципліна.....	206
Стаття 39.....	206
Стаття 40.....	207
Стаття 41.....	207
Стаття 42.....	207
Глава VII. Військові звання військовополонених.....	207
Стаття 43.....	207
Стаття 44.....	207
Стаття 45.....	208
Глава VIII. Переміщення військовополонених після їхнього прибуття до табору.....	208
Стаття 46.....	208
Стаття 47.....	208
Стаття 48.....	208
РОЗДІЛ III. ПРАЦЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	209
Стаття 49.....	209
Стаття 50.....	209
Стаття 51.....	209
Стаття 52.....	210
Стаття 53.....	210
Стаття 54.....	210
Стаття 55.....	211
Стаття 56.....	211
Стаття 57.....	211
РОЗДІЛ IV. КОШТИ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	211
Стаття 58.....	211
Стаття 59.....	212
Стаття 60.....	212
Стаття 61.....	212
Стаття 62.....	213
Стаття 63.....	213
Стаття 64.....	214
Стаття 65.....	214
Стаття 66.....	214
Стаття 67.....	215
Стаття 68.....	215
РОЗДІЛ V. ЗВ'ЯЗОК ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ІЗ ЗОВНІШНІМ СВІТОМ.....	215
Стаття 69.....	215
Стаття 70.....	215

Стаття 71.....	216
Стаття 72.....	216
Стаття 73.....	217
Стаття 74.....	217
Стаття 75.....	218
Стаття 76.....	218
Стаття 77.....	218
РОЗДІЛ VI. ВІДНОСИНИ МІЖ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИМИ ТА ВЛАСТЯМИ.....	219
Глава I. Скарги військовополонених на умови полону.....	219
Стаття 78.....	219
Глава II. Представники військовополонених.....	219
Стаття 79.....	219
Стаття 80.....	220
Стаття 81.....	220
Глава III. Кримінальні й дисциплінарні санкції.....	221
I. Загальні положення.....	221
Стаття 82.....	221
Стаття 83.....	221
Стаття 84.....	221
Стаття 85.....	221
Стаття 86.....	221
Стаття 87.....	221
Стаття 88.....	222
II. Дисциплінарні стягнення.....	222
Стаття 89.....	222
Стаття 90.....	223
Стаття 91.....	223
Стаття 92.....	223
Стаття 93.....	223
Стаття 94.....	224
Стаття 95.....	224
Стаття 96.....	224
Стаття 97.....	224
Стаття 98.....	225
III. Судовий процес.....	225
Стаття 99.....	225
Стаття 100.....	225
Стаття 101.....	226
Стаття 102.....	226
Стаття 103.....	226
Стаття 104.....	226
Стаття 105.....	227
Стаття 106.....	227
Стаття 107.....	228
Стаття 108.....	228
ЧАСТИНА IV. ЗАКІНЧЕННЯ ПЕРЕБУВАННЯ В ПОЛОНІ.....	228
Розділ I. БЕЗПОСЕРЕДНЯ РЕПАТРІАЦІЯ ТА ГОСПІТАЛІЗАЦІЯ В НЕЙТРАЛЬНІЙ КРАЇНІ.....	228
Стаття 109.....	228
Стаття 110.....	229
Стаття 111.....	230
Стаття 112.....	230
Стаття 113.....	230
Стаття 114.....	230
Стаття 115.....	230
Стаття 116.....	231
Стаття 117.....	231
РОЗДІЛ II. ЗВІЛЬНЕННЯ ТА РЕПАТРІАЦІЯ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ВОЄННИХ ДІЙ.....	231
Стаття 118.....	231

Стаття 119.....	231
РОЗДІЛ III. СМЕРТЬ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ.....	232
Стаття 120.....	232
Стаття 121.....	233
Частина V. ДОВІДКОВЕ БЮРО Й ТОВАРИСТВА ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВО-ПОЛОНЕНИМ.....	233
Стаття 122.....	233
Стаття 123.....	234
Стаття 124.....	235
Стаття 125.....	235
Частина VI. ВИКОНАННЯ КОНВЕНЦІЇ.....	235
Розділ I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.....	235
Стаття 126.....	235
Стаття 127.....	236
Стаття 128.....	236
Стаття 129.....	236
Стаття 130.....	237
Стаття 131.....	237
Стаття 132.....	237
РОЗДІЛ II. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ.....	237
Стаття 133.....	237
Стаття 134.....	237
Стаття 135.....	237
Стаття 136.....	237
Стаття 137.....	238
Стаття 138.....	238
Стаття 139.....	238
Стаття 140.....	238
Стаття 141.....	238
Стаття 142.....	238
Стаття 143.....	239

КОНВЕНЦІЯ ПРО ЗАБОРОНУ ЗАСТОСУВАННЯ, НАКОПИЧЕННЯ ЗАПАСІВ, ВИРОБНИЦТВА І ПЕРЕДАЧІ ПРОТИПІХОТНИХ МІН ТА ПРО ЇХНЕ ЗНИЩЕННЯ.....	240
Прембула.....	240
Держави-учасниці.....	240
Стаття 1 Загальні зобов'язання.....	241
Стаття 2 Визначення.....	241
Стаття 3 Винятки.....	242
Стаття 4 Знищення запасів протипіхотних мін.....	242
Стаття 5 Знищення протипіхотних мін у замінованих районах.....	242
Стаття 6 Міжнародне співробітництво та сприяння.....	243
Стаття 7 Заходи транспарентності.....	244
Стаття 8 Сприяння дотриманню та роз'яснення з приводу дотримання.....	245
Стаття 9 Національні заходи з виконання.....	248
Стаття 11 Нарادي держав-учасниць.....	249
Стаття 12 Конференції з розгляду дії.....	249
Стаття 13 Зміна та доповнення.....	250
Стаття 14 Витрати.....	250
Стаття 15 Підписання.....	251
Стаття 16 Ратифікація, прийняття, затвердження або приєднання.....	251
Стаття 17 Набуття чинності.....	251
Стаття 18 Тимчасове застосування.....	251
Стаття 19 Застереження.....	251
Стаття 20 Строк дії та вихід.....	251
Стаття 21 Депозитарій.....	252
Стаття 22 Автентичні тексти.....	252

ВОЄННІ ЗЛОЧИНІ АРМІЇ РОСІЇ В УКРАЇНІ 2014-2022 ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИННОГО СПРЯМУВАННЯ ВОЄННОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ.	253
ПОЧАТОК КРИМІНАЛЬНОГО РОЗСЛІДУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ ЗЛОЧИНІВ В УКРАЇНІ.	259
ХАРАКТЕР ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ РОСІЇ ПРОТИ МИРНОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ.	259
СУПЕРЕЧКИ НАВКОЛО ПОНЯТТЯ «ГЕНОЦИД».	260

ЗАКОНОДАВСТВО УКРАЇНИ

ВІЙСКОВІ І ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ

ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ
ТА МІЖНАРОДНИМ
ГУМАНІТАРНИМ ПРАВОМ

ВОЄННІ ЗЛОЧИНИ АРМІЇ РОСІЇ В УКРАЇНІ 2014-2022

Оригінал-макет підготовлено
ТОВ Видавничий дім «Професіонал»

Підписано до друку 04.05.2022. Формат 60х84 1/16.
Друк цифровий. Папір офсетний. Гарнітура Minion Pro.
Умовн. друк. арк. 14,15

ТОВ «Видавничий дім «Професіонал»

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції
серія ДК № 1533

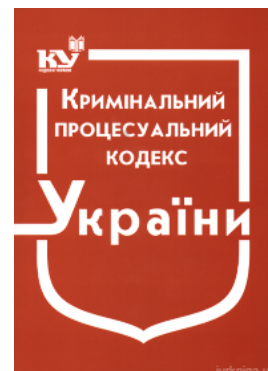
Книги, які можуть вас зацікавити

Режим воєнного стану:
правове регулювання

Міжнародне
гуманітарне право.
Особливості
застосування в умовах
збройної агресії РФ
проти України

Кримінальний
процесуальний кодекс
України

«Воєнні» новели
Кримінального кодексу
України: правотворчі та
правозастосовні
проблеми

Без паніки! Як вижити,
боротися й перемогти
під час бойових дій.
Порадник для
цивільного населення

Статути Збройних сил
України. Збірник
законів. Алерта

Перейти до галузі права
Військове право

Перейти на сайт →